

ності встановлюються у суспільному інтересі, тобто з метою можливості реалізації невикористаного права іншими особами; 3) позовна давність і погашувальна співвідносяться як видове поняття з родовим.

Вважаємо, що численні спеціальні норми щодо можливості втрати певних прав внаслідок спливу строку давності потребують розробки визначення загальних положень погашувальної давності у цивільному праві.

Потрібність запровадження загального поняття погашувальної давності у ЦК України є дискусійним, але безперечно заслуговує на увагу науковців.

Домашенко М. В., доцент кафедри цивільного права №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ДАРУВАННЯ

Цивільно-правові договори, що регулюють суспільні відносини, становлять єдину систему договірної права України та, враховуючи їх конститутивні ознаки, мають відповідну класифікацію. В теорії цивільного права їх умовно поділяють на відповідні типи, види та підвиди (різновиди), зокрема, до типів відносяться договори про передання майна у власність, договори про передання майна в користування, договори, які опосередковують підрядні відносини, договори про надання послуг (фактичних, юридичних, змішаних), договори, які регулюють розрахунково-кредитні відносини, договори, які регулюють відносини з використання об'єктів інтелектуальної власності тощо.

Серед договорів, предметом регулювання яких є відносини про передання майна у власність, відповідно до глави 54 ЦК України виділяють договори купівлі-продажу (роздрібної купівлі-продажу, поставки, контракції сільськогосподарської продукції, постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу, міни). Разом із тим, нормами глави 55 ЦК України врегульовані два договори (дарування та пожертви), які також опосередковують відносини з передання майна у влас-

ність. Правовий механізм регулювання даних договірних відносин свідчить про наявність у кожного з них своїх конститутивних ознак. Основною ознакою, котра відокремлює договір дарування від договорів купівлі-продажу є його безоплатність, тобто дарувальник (власник майна), передаючи своєю волею майно (рухоме, нерухоме, майнові права, гроші, цінні папери) в якості дарунка у власність обдаровуваної особи, має намір поліпшити її майновий стан за рахунок свого майна, яким він володіє як власник. При цьому виконання зустрічного обов'язку обдаровуваною особою не вимагається, так як в протилежному випадку дарування буде відсутнє.

Науковці (М. І. Брагінський, В. В. Новікова, О. С. Яковлев та інші) зазначають і такі ознаки договору дарування як наявність у дарувальника наміру (тобто волі власника) передати у власність майно саме конкретній (обдаровуваній) особі та згоди останньої на отримання дарунка. Необхідно зазначити, що наявність наміру дарувальника може мати місце тільки тоді, коли він має у власності майно, яке він своєю волею визначає як предмет дарунка, а не уявний намір передати в дар те, чого він сам ще не має (можна пообіцяти в якості дарунка весь світ, простір, небеса, місяць як планету тощо). Таким чином, договір дарування може бути тільки реальним, а не консенсуальним правочином, як це зазначено в легальному визначенні, що викладене в ст. 717 ЦК України. Якщо відповідно до договору дарування особа бере на себе обов'язок передати безоплатно в майбутньому майно в якості дарунка, яке ще не існує або якого ще не має в природі (квартиру, садибу, житловий будинок, автомобіль тощо), то, як наслідок, власник, який бажає укласти договір дарування відносно конкретної особи, програмує можливість своєї поведінки, обмежуючи свою абсолютну (лат. *absolutus* – безумовний) волю на користь цієї особи. Необхідно зазначити, що особа своєю волею вирішує питання свого правового, економічного та соціального стану, питання власності, переліку майна, яким вона хоче і може володіти, користуватись та розпоряджатися. Не може власник розпоряджатися на майбутнє тими матеріальними благами (об'єктами), якими він не володіє, яких він не має в наявності. Тим більше, якщо сторони договору дарування домовились про предмет дарунка на майбутнє, то логічно обов'язку дарувальника передати таке майно в майбутньому протистоїть право обдаровуваної особи вимагати виконання своєї обіцянки, тобто обов'язку дарувальником, що протирічить самій природі дарування: дарувальник

своєю волею передає майно у власність, а обдаровувана особа має право прийняти дарунок або відмовитись від нього.

Зокрема, норми спадкового права зазначають, що у спадщину переходить тільки те майно, яким володів спадкодавець як власник протягом свого життя та є в наявності на момент відкриття спадщини, а не те, яким він хотів (бажав, мріяв) володіти. Зрозуміло, що і в якості дарунка може бути тільки те майно, яким володіє та може розпорядитись власник як дарувальник, а не те майно, яке він хоче (може чи не може) набути, створити, переробити та заздалегідь пообіцяти передати його в якості дарунка в майбутньому відповідно до консенсусу.

На нашу думку, дарувальник та потенційно конкретна обдаровувана особа можуть укласти відповідно до ст. 635 ЦК України попередній договір дарування, згідно з яким сторони будуть зобов'язані (в даному випадку дарувальник) протягом певного строку (у певний термін) укласти договір в майбутньому (основний договір) на умовах, встановлених попереднім договором. Але і в цій ситуації обдаровувана особа не позбавляється права відмовитися від дарунка в строки (терміни) укладення основного договору дарування.

Стосовно форми договору дарування необхідно зазначити, що відповідно до ст. 719 ЦК України договір дарування може укладатися в усній, письмовій та письмовій нотаріально посвідченій формі. Зокрема, дарування нерухомої речі, як вказано в ч. 2 ст. 719 ЦК України, здійснюється у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню, що викликає питання з приводу ч. 4 ст. 334 ЦК України, в якій зазначено про те, що права на нерухоме майно, які підлягають державній реєстрації, виникають з дня такої реєстрації відповідно до закону. Така ж модель регулювання відносин поширена і на договори ренти, довічного утримання та (або) догляду відповідно до змін, які були внесені в ЦК України в 2010 році стосовно нерухомого майна (ст.ст. 732, 745 ЦК України). На нашу думку, вищевказані договори стосовно нерухомого майна повинні здійснюватись з подальшою державною реєстрацією.

Наступне питання стосується розірвання договору дарування на вимогу дарувальника відповідно до ст. 727 ЦК України. Договір дарування як юридичний факт є підставою виникнення права власності, тобто абсолютних правовідносин. Таким чином, обдарована особа, як управомочена стосовно конкретного майна, яке перейшло до неї у власність в якості дарунка є єдиною, яка має право володіння, користування та

розпорядження (скоєння відносно цього майна будь-яких фактичних та юридичних дій відповідно до діючого законодавства), а всі інші особи, в тому числі і минулий власник, мають обов'язок утримуватися від будь-яких дій, що порушують інтереси власника. Відносно цього, назва ст. 727 ЦК України «Розірвання договору дарування на вимогу дарувальника» з юридичної точки зору є, принаймні, некоректною. Не вдаючись до правового аналізу підстав «розірвання» договору дарування можна пояснити, що договір дарування не породжує відносних правовідносин, тому розірвати, припинити на майбутнє дію цих відносин не має юридичної можливості. Враховуючи те, що в науці цивільного права будь-який цивільно-правовий договір розглядається з трьох точок зору, а саме як юридичний факт, тобто підстава виникнення прав та обов'язків між суб'єктами цивільного права, як саме цивільне правовідношення і як відповідна правова форма (конструкція), яку приймає це правовідношення (О. С. Йоффе, М. Д. Єгоров), то можна зазначити, що договір дарування необхідно не розривати, а скасовувати у встановленому законодавством порядку як юридичний факт, і тому ст. 727 ЦК України слід було б назвати «Скасування договору дарування на вимогу дарувальника».

Таким чином, виходячи з вищевикладеного, необхідно зробити висновок, що договір дарування, як один із найдавніших інститутів цивільного права, потребує на сучасному стані подальшої правової регламентації та уніфікації окремих правових норм чинного цивільного законодавства України.

Євко В. Ю., доцент кафедри охорони інтелектуальної власності, цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВО ДРУЖИНИ НА УТРИМАННЯ ПІД ЧАС ВАГІТНОСТІ

Відповідно до чинного сімейного законодавства дружина, чоловік повинні матеріально підтримувати один одного. Якщо з боку одного з подружжя така підтримка не здійснюється у добровільному порядку,